

KAHRAMANMARAŞ'TAKİ SURİYELİ GÖÇMENLERİN HAYATTAN VE KAMU HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYET DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜMÜNE YÖNELİK BİR ALAN ÇALIŞMASI

Arif Selim EREN*

Ahmet TUNÇ**

Öz:

Arap Baharı olarak adlandırılan halk hareketlerinin sonucunda komşu ülke Suriye'de çatışmalar iç savaşa dönüştüğü için Türkiye'ye doğru bir göç hareketi yaşanmıştır. Bu durum sonucunda pek çok insan evlerinden ve ailelerinden en kötüsü de doğup büyüdüğü ülkelerinden ayrı kalmak zorunda kalmıştır. Srebrenitsa, Afganistan, Gujarat, Burma, Doğu Türkistan ve daha pek çok noktada olduğu gibi Müslüman toplumların yoğun olarak yaşadığı yerlerdeki bu tür olaylara sessiz kalarak karmaşanın daha fazla artmasına sadece seyirci kalan uluslar üstü örgütlerin harekete geçmesini beklemeden ülkemiz, insanların güvenliğini sağlama noktasında gerekli tedbirleri almıştır. Olayların başlamasından neredeyse yedi yıl zaman geçmiş olmasına rağmen başlatılmış olan vesayet savaşlarının devam ettiği görülmüştür.

Bu tür koşullar altında yaşamak durumunda kalan insanlardan ülkemize sığınanlara Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak pek çok imkân sağlanmaktadır. Bu çalışma Hayat Tatmin Ölçeği (HTÖ) kullanılarak bu kişilerin hem ihtiyaçlarının belirlenmesini hem de sunulan hizmetlerden ne derece memnun olduklarını ortaya koymak için gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Kahramanmaraş İl Göç İdaresi'nin yardımıyla 199 adet anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler tanımsal istatistikler, korelasyon, faktör analizi (keşif amaçlı ve doğrulayıcı) ve Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göçmenlerin en çok konut, sağlık, evlilik, çocuk ve akrabalarla ilgili hususlarda memnuniyet belirttiklerini ortaya koymaktadır. Bunun yanında iş, finansman ve kişisel gelişim hususlarında kendilerini eksik hissettikleri de belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayat Tatmin Ölçeği, Kamu Hizmeti, Kahramanmaraş, Suriye

A FIELD STUDY ON THE MEASUREMENT OF SATISFACTION LEVELS FROM LIFE AND PUBLIC SERVICES BY SYRIAN MIGRANTS IN KAHRAMANMARAŞ

Abstract:

As a result of the popular movements called Arab Spring, there has been an immigration movement towards our country since the conflicts in the neighboring country, Syria, have turned into civil war. Consequently, many people were forced to stay away from their homes and their families and the worst is their homeland. Not waiting for the trans-national organizations to get into action, as they stayed in Srebrenica, Afghanistan, Gujarat, Burma, Eastern Turkistan and in many Muslim dominated locations, these people are being kept safe in our country. It seems that worship battles have been carried out, even though it has been nearly seven years since the events began.

Many opportunities are being provided by The Turkish Republic as these people, who are forced to live in harsh conditions, seek refuge. This study was conducted using the Life Satisfaction Scale (HRQOL) to determine both the needs of these people and their satisfaction with the services provided. In this context, 199 questionnaires were applied with the help of Kahramanmaraş Provincial Immigration Administration. The obtained data were analyzed by descriptive statistics, correlation, factor analysis (exploratory and confirmatory) and Kruskal Wallis test. The findings of the survey show that immigrants are most satisfied with housing, health, marriage, children and relatives issues. It is also determined that they feel themselves lacking in business, finance and personal development.

* Dr. Öğr. Üyesi., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, arifselimeren@hotmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, atunc@ksu.edu.tr

Makale türü / Article type: Araştırma Makalesi / Research

Makale Geliş Tarihi / Submitted: 27.06.2018

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 11.12.2018

Key words: Life Satisfaction Scale, Public Service, Kahramanmaraş, Syria

دراسة ميدانية لقياس مستويات الرضا للمهاجرين السوريين في الحياة والخدمات العامة في مدينة كهرمان مرعش

نبذة

بدأت حركة الهجرة باتجاه تركيا من الدولة الجارة سورية نتيجة الصراع الدائر فيها بسبب ما سمي بالربيع العربي والمظاهرات التي قامت على أثرها والتي ما تحولت لاحقاً لحرب أهلية. ونتيجة لهذا الوضع، أضر العديد من الناس لتترك بيوتهم وعائلاتهم والأصعب من كل ذلك إلا وهو تارك وطنهم الذي ولدوا ونشؤوا فيه. قامت دولتنا بأخذ التدابير اللازمة لضمان أمن هؤلاء دون انتظار المنظمات الدولية التي بقيت متفرجة فقط كما كانت فيما يتعلق بباقي المناطق المسلمة التي تعرضت لنفس الحروب كسيرينيتسا وأفغانستان وجوجارات وبورما وتركستان الشرقية وأماكن أخرى كثيرة. رغم مرور ما يقرب من سبع سنوات منذ بدء الأحداث، نرى أنه قد بدأت حروب الوصاية ومازلت مستمرة إلى يومنا هذا.

تم تقديم العديد من الامكانيات لأولئك الذين يسعون للجوء في بلادنا من الناس الذين اضطروا إلى العيش في ظل هذه ظروف مثل الكثير من قبل جمهورية تركيا. أجريت هذه الدراسة لتحديد احتياجات الأفراد ورضاهم عن الخدمات المقدمة باستخدام مقياس الرضا عن الحياة في هذا السياق، تم تطبيق 199 استبانة بمساعدة إدارة الهجرة في محافظة كهرمان مرعش. وقد تم تحليل البيانات عن طريق الإحصاء الوصفي، والارتباط، وتحليل العوامل (الاستكشافية والتأكيدية) واختبار كروسكال واليس. وكشفت نتائج الدراسة أن المهاجرين كثيراً ما أعربوا عن رضاهم بشكل عام عن السكن والصحة والزواج والأطفال والأقارب. بالإضافة إلى ذلك، وجدوا أنفسهم يفتقرون إلى العمل والحالة المادية والتنمية الشخصية.

الكلمات المفتاحية: مقياس الرضا عن الحياة، الخدمات العامة، كهرمان مرعش، سورية.

1. Giriş

Küreselleşmenin her geçen gün etkisini daha çok hissettirdiği günümüz koşullarında toplumların çok büyük değişimler yaşadığı gözlenmektedir. Geneli itibariyle incelendiğinde bu değişimin insanların hayatlarında büyük değişiklikler yaptığı gözlenmektedir. Olumlu gelişmeler insanların hayatlarını kolaylaştırırken, olumsuz gelişmeler o toplum içindeki kişilerin hayatlarını daha da zorlaştırmaktadır. Bu nedenle bireyler yaşamlarını sürdürebilecek yeni yerler arayışı içine girmekte ve göç diye adlandırılan sosyal olgu ortaya çıkmaktadır.

Demokratikleşme çabaları olarak lanse edilen, ancak gelişimi, uygulanışı ve sonuçları bakımından değerlendirildiğinde vesayet savaşı olarak gerçekleştiği gözlenen iç çatışmalar neticesinde de insanlar göç etmek durumunda kalmaktadır. En son örneğini Suriye’de gördüğümüz bu toplumsal gelişmeler neticesinde Türkiye’ye bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Osmanlı coğrafyasından bu kişilerin ülkemizde iç savaştan etkilenmeden yaşamlarının sürdürülebilmesi için büyük çabalar sarf edilmektedir. Ancak, göç eden kişilerin yaşadıkları toplumsal travmaların etkilerinin silinmesine yönelik yapılan çalışmaların bu bireyler üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmaların kısıtlı kaldığı görülmektedir. Buradan hareketle, mevcut çalışma Suriyeli göçmenlerin algılarından yola çıkarak hayattan tatmin düzeylerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu amaçla ilk olarak bir literatür taraması gerçekleştirilmiş ve konu ile ilgili yerli yazında çalışma olmadığı gözlenmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde mevcut çalışmanın yazındaki büyük bir açığı kapatması ümit edilmektedir. Araştırmanın ikinci kısmında ise Hayat Tatmin Ölçeği’nin Suriyeli göçmenlere Kahramanmaraş İl Göç İdaresi’nin desteği ile uygulanması sağlanmıştır. Elde edilen 199 kullanılabilir anket formunun analizi ile göçmenlerin sağlık, eğlence, evlilik, çocuklara karşı sorumluluk, kişisel ihtiyaçları giderebilme, akraba ve arkadaşları ile ilgili etkileşim kurabilme ve konaklama ile ilgili hususlardan memnun oldukları gözlenmiştir. Böylece hem politika geliştiricilerin hem de konu ile ilgili araştırma yapmayı düşünenlerin faydalanabileceği bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

2. Yazın Taraması

Konu ile ilgili önceki çalışmaların konu, yöntem ve bulguları ile mevcut çalışmaya katkıları ele alınarak bu literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir;

İlk olarak, Georgellis vd. (2008: 668), işsizlik ve hayat tatminini ele alan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Panel veri analizinin kullanıldığı çalışmada ESTAR modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları işsizlik arttıkça hayat tatmininin azaldığını göstermektedir. Mevcut çalışmanın

teorik altyapısının bir bölümünü ekonomik ölçütler oluşturmaktadır. Bu bakımdan teori geliştirmede bu çalışmadan faydalanılabileceği öngörülmektedir.

Bunun yanında, Barrett vd. (2013: 142), İrlanda bağlamında göçmenler ve hayat standartlarını konu eden bir çalışma yürütmüştür. Avrupa Birliği'nin 2008 yılına ait Gelir ve Hayat Koşulları anketi verilerinin değerlendirildiği çalışmada, tanımsal istatistikler ve regresyon analizinin kullanıldığı gözlenmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde göçmenlerin gelir kaynaklarının hayatlarını sürdürmek için yeterli olmadığı görülmektedir. Bu çalışma mevcut çalışmadan elde edilebilecek muhtemel sonuçların genellenmesinde kullanılacak veriler barındırmaktadır.

Ek olarak, Frank ve Enkawa, (2009: 313), ekonomik gelişmenin hayattan tatmin olmayı sağlayıp sağlamadığını araştıran bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yol analizlerinin kullanıldığı çalışmada faktörler arasındaki ilişkinin incelendiği tespit edilmiştir. Bulguları bakımından değerlendirildiğinde bu çalışmada ekonomik gelişmenin zaman içinde hayattan tatmini artırdığının ifade edildiği görülmektedir. Bu bakımdan mevcut çalışmadan elde edilecek sonuçların da zaman içinde etki edebilecek hususlar barındırdığı şeklinde teorisinin desteklenmesi mümkün olmaktadır.

Öte yandan, Kacapyr (2008: 400), ülkeler arasındaki hayattan tatmin ölçütlerinin değişimini konu eden bir çalışma yürütmüştür. 63 ülkeden elde edilen araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Sonuçları bakımından incelendiğinde sosyalist blok ülkelerinin tatmin düzeylerinin Latin Amerikan ülkelerine göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu çalışma hayattan tatmin için sadece ekonomik gelişmişlik düzeyinin ölçüt olarak kullanılmayacağını ifade etmektedir. Bu bakımdan mevcut çalışmada önerilecek araştırma önerilerine ışık tutması öngörülmektedir.

Ayrıca, Pacheco ve Lange (2010: 686), hayat tatmini ile politik katılım arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 20 Avrupa ülkesinden elde edilen verilerin panel veri analizine tabii tutulduğu görülmektedir. Araştırma sonuçları politik katılımın hayattan tatmini artırdığını göstermektedir. Mevcut çalışma Suriyeli göçmenleri konu edindiği için bu kişilerin ülkelerindeki politikaya ısındırılmalarının tersine göçü tetikleyebileceği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan mevcut çalışmanın bulgularının desteklenmesinde kullanılacak bilgiler elde edilmiştir.

Bütün bunlara ek olarak, Loewe vd. (2015: 213), kişilerin kendi işlerine sahip olmalarının iş ve hayat tatmini arasındaki ilişkiye etkilerini konu edinen bir çalışma gerçekleştirmiştir. Şili bağlamında gerçekleştirilen çalışmada 658 işçiden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Sonuç olarak iş ile hayat tatmininin arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca kendi işlerini yönetenlerin maaş karşılığı çalışanlara göre daha fazla tatmin oldukları gözlenmiştir. Girişimciliğe kalkışma nedenleri bakımından değerlendirildiğinde hayat tatmini açısından önemli bir bulgunun elde edilmiş olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın mevcut çalışmanın iktisadi kısımlarının desteklenmesinde kullanılabilirliği öngörülmektedir.

Blau vd. (2013: 257) de Georgellis vd. (2008: 668) gibi işsizliğin hayat tatminine etkisini konu eden bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada altı temel faktörden oluşan bir anket uygulanmıştır. Çalışma sonuçları işsizliğin süresi arttıkça hayattan tatminin azaldığını göstermektedir. Mevcut çalışma bakımından değerlendirildiğinde Suriye iç savaşı sürdükçe göçmenlerin hayattan beklentilerinin düşeceğini göstermektedir. Bu nedenle de bu sorunun bir an evvel çözüme kavuşturulması için uluslararası kamuoyunun harekete geçirilmesi gerektiği görülmektedir.

Benzer biçimde, Kifle vd. (2016: 99), Avustralya bağlamında göçmenlerin hayat tatminini araştıran bir çalışmaya imza atmıştır. Araştırmada panel veri analizinin yapıldığı görülmektedir. Bulguları bakımından incelendiğinde İngilizce anadili olan göçmenlerin olmayanlara oranla daha yüksek tatmin düzeylerine sahip oldukları görülmüştür. Mevcut çalışma Suriyeli göçmenler üzerinden gerçekleştirildiği için gelecek kuşakların tatmininin artırılması için Türkçe eğitimine önem verilmesi gerektiği görülmektedir. Böylece gelecekte yapılabilecek çalışmalara ilham verilmesi de mümkün olmaktadır.

Özlu-Erkılıç vd. (2015: 206) ise Avusturya bağlamında Türkçe konuşan göçmenlerin tatmin düzeylerini ele alan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada anket yönteminin benimsendiği görülmektedir. 50 Türkçe konuşan göçmen ile 50 Avusturyalıdan elde edilen verilerin kıyaslandığı görülmektedir. Çalışma neticesinde elde edilen bulgular incelendiğinde göçmenlerin yerli halka

oranla daha az tatmin düzeyi algısına sahip olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın araştırma deseninin başka araştırmalarda kullanılabileceği öngörülmektedir. Böylece geleceğe yönelik araştırma önerileri sağlanmasında faydalanılması planlanmıştır.

Öte yandan, Nesterko vd. (2017: 1), eski Sovyetler Birliği ülkelerinden Almanya'ya göç etmiş Yahudilerin sağlıkla ilgili tatmin düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada 153 kişiden elde edilen anket verileri yapısal eşitlik modeli ile analiz edilmiştir. Sonuçları bakımından değerlendirildiğinde Yahudi olmak ya da olmamanın sağlık hizmetlerinden tatmin olma hususunda bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir. Mevcut çalışmanın teorik altyapısının bir kısmı da sağlık hizmetlerinden tatmin üzerine kurgulanmıştır. Bu nedenle de bu çalışmadan teori geliştirme bakımından faydalanılabileceği öngörülmektedir.

Ek olarak, Özdamar (2016: 1233), yaşam alanında hava kirliliği ve suç oranlarının hayat tatminine etkisinin incelenmesi konulu bir araştırma gerçekleştirmiştir. Panel veri analizi ile değerlendirmeler yapıldığı görülmektedir. Çalışmada bireylerin hava kirliliği ve suça daha uzak olmak için fazladan para vermeye hazır oldukları ifade edilmektedir. Ayrıca bu iki unsurun bireylerin tatmin düzeylerinde belirleyici olduğu da belirtilmektedir. Bu çalışma mevcut çalışmada kullanılan ölçütlerin başka etkenlerle de desteklenmesi kısıtının giderilmesine yardımcı olabilecek bulgular barındırmaktadır. Gelecekte yapılacak olan çalışmaların bu iki hususu da kapsamının yazına daha fazla fayda getireceği öngörülmektedir.

Zotti vd. (2016: 1031) ise dindarlığın hayat tatmini üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada anket yöntemi benimsenmiştir ve verilerin tanımsal istatistiklerle incelendiği görülmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular herhangi bir dine inanma, dinin gereklerini haftada ya da ayda bile olsa yerine getirme ve dinin gerektirdiği biçimde yaşamaya çalışmanın hayat tatminine büyük katkılar yaptığını göstermektedir. Mevcut çalışmanın konusu Suriyeli göçmenler olduğu için dini vecibelerini yerine getirmelerine imkân sağlayarak hayattan tatmin düzeylerinin artırılacağı anlaşılmaktadır. Bu bilgidен uygulayıcılara verilebilecek tavsiyeler çıkarılması mümkün görünmektedir.

Diğer taraftan, Chen vd. (2012: 7), algılanan hizmet kalitesi ile hayat tatmini arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İki aşamadan oluşan çalışmada anket yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular algılanan hizmet kalitesi ile hayat tatmini arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın verilerinin hizmet sağlayıcılarının kalitesinin artırılması ile hayat tatmininin artırılmasında fayda sağlayabileceğini göstermesi bakımından mevcut çalışmanın sonuç kısmında kullanılabileceği öngörülmektedir.

Son olarak, Baranik ve Eby (2016: 626), örgütsel vatandaşlık ile hayat tatmini arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada panel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Bulguları incelendiğinde örgütsel vatandaşlığın hayat tatminini artırdığı ve tükenmişlik hissini azalttığı ifade edilmektedir. Göçmenler açısından bu çalışmanın bulguları değerlendirildiğinde ülkelere dönene kadar ülkemizde kendilerinde aidiyet duygusunu yükseltecek uygulamaların yapılması gerektiği görülmektedir.

Bütün bu çalışmalar bir arada değerlendirildiğinde konu ile ilgili yapılmış olan çalışmaların bölgesel nitelikte olduğu görülmektedir. Bunların yanında karşılaştırmalı analizlerin de gerçekleştirilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca panel veri analizi yönteminin sıkça kullanıldığı gözlenmektedir.

3. Hayat Tatmin Ölçeği

Hayat tatmini ile ilgili geliştirilmiş pek çok ölçek bulunmaktadır. Bunlar arasında en çok kullanılanı SWLS'dir. Ancak bu ölçek sadece hayat tatmininin ölçümü için ifadeler bulundurmaktadır. Konunun alt başlıkları ile ilgili çalışmalar tekrar gözden geçirilmiştir ve Özlü-Erkılıç vd. (2015: 206)'nın kullanmış olduğu ölçütler üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuştur.

3.1. Sağlıkla ilgili hususlar

Sağlık bireyin hayat tatminini ortaya koyan hususların başında gelmektedir. Yıllarca dünyaya hükmeden padişahların bile (Kanuni Sultan Süleyman) "halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi

olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi” sağlığın önemine vurgu yaptıkları görülmektedir. Nesterko vd. (2017: 1)’nin de bu hususta bir çalışma yürüttüğü görülmektedir.

3.2. İşle ilgili hususlar

Bireylerin hayat tatmini unsurları arasında iş ile ilgili hususların da olduğu ifade edilmektedir (Loewe vd., 2015: 213). İş tatmini olan bireylerin hayat tatminleri düzeylerinin de yüksek olduğu vurgulanmaktadır. Blau vd. (2013: 257) ise işsizliğin süresinin artmasının hayat tatminini olumsuz etkilediğini belirtmektedir. Böylece iş ile ilgili hususların hayat tatmininde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Finansmanla ilgili hususlar

Frank ve Enkawa, (2009: 313) ekonomik gelişimin bireylerin hayat tatminini zaman içinde olumlu etkilediğini ifade etmektedir. Bu nedenle de finansmanla ilgili kişinin durumunun iyi olmasının hayat tatminini artırdığı öngörülmektedir. Suriye iç savaşı dolayısıyla yaşanan göç hem dış pazar olarak değerlendirilebilecek bir potansiyelin ortadan kalkmasına hem de bölgesel ticaret yollarının güvenliğinin tehlikeye atılmasına yol açmıştır. Bu nedenle de bu kişilerin finansman ile ilgili durumlarının iyi durumda olmadığı gözlenmektedir.

3.4. Eğlenceyle ilgili hususlar

Bireylerin hayatını bir bütün olarak değerlendirmek gerekirse eğlencenin de bu bütünün bir parçası olduğunu değerlendirmek gerekmektedir. Kimi insanların işten aldıkları tatminin diğer unsurlardan aldıkları tatminden daha üstün olduğu ifade edilmektedir (Loewe vd., 2015: 213). İşten arta kalan kısımlarında kişinin kendisini motive edecek hususlarla da uğraşmasının hayattan tatminini artıracığı öngörülmektedir. Mevcut çalışma bağlamında düşünüldüğünde göçmenlerin yaşadığı acıları unutabilmelerine imkân sağlayacak hususların da planlanması gerektiği görülmektedir.

3.5. Evlilik ve İlişkilerle ilgili hususlar

İnsanoğlu doğada yaşayan tüm türlerden farklı olarak soyunun devamı ile birlikte aile olgusunu yaşatmak ve onların beklentilerini karşılayarak kendisini tatmin etme yolunu tercih etmektedir. Bütün toplumlarda korunması gereken bir husus olarak evlilik ilişkilerinin devam ettirilmesi bireylerin hayattan tatminini artırıcı bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Evli olmanın ya da bir ilişkiye sahip olmanın hayat tatminini artırdığını ifade eden çalışmalara da rastlanmaktadır (Kacapyr, 2008: 401).

3.6. Çocuklarla olan ilişkilerle ilgili hususlar

Aile diğer toplumsal unsurlara benzer biçimde bireye bazı roller yüklemektedir. Ebeveyn olarak çocukları ile ilgili kişinin eğitim, beslenme, barınma ve sosyal ortam sağlama gibi pek çok sorumluluğu üstlenmesi gerekmektedir. Birey bunları yerine getirdiğinde kendisi ile ilgili hayat tatmin algısı üst düzeylere yükselmektedir (Özlu-Erkılıç vd., 2015: 208). Böylece çocuklarına olan yükümlülüklerini yerine getirebilme de hayat tatmininin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.7. Bireysel faktörlerle ilgili hususlar

Bireyin kendisine vakit ayırabiliyor olması, istediği şeyleri yapabilecek imkânlarla sahip olması, ruhsal olarak kendisini iyi hissetmesi ve en önemlisi de kendisini hür hissetmesi hayat tatminine olumlu etki yapmaktadır (Pacheco ve Lange, 2010: 696). Kendisi ile ilgili hususları halletmeden bireyin toplumsal fayda oluşturmasını beklemek faydasız bir çaba olacağı için bireylerin güçlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Mevcut çalışma açısından değerlendirildiğinde göçün bireylerin kendileri ile ilgili kısımları sürekli göz ardı etmelerine sebep olmaktadır.

3.8. Arkadaş ve Akraba ilişkileri ile ilgili hususlar

Arkadaş ve akrabalarla ilişkilerini sürdürebilmek de hayat tatmininin belirleyicileri arasında gösterilmektedir (Loewe vd., 2015: 215). İç savaş ile birlikte dağılan aile yapısı bireylerin akrabalık bağlarının zayıflamasına neden olmaktadır. Mevcut çalışmanın bağlamı açısından değerlendirildiğinde akrabaların farklı ülkelere göç etmiş olmasının bağlılıklarını olumsuz etkilediği görülmektedir. Ancak

bu bağları güçlendirmenin yeni ortamlara maruz kalan kişilerin birlikte hareket etme arzusunun tetikleyebileceği değerlendirilmesi gereken bir husustur. Bahsi geçen ilişkilerin kuvvetlendirilmesinin kendileri ile aynı ortamı paylaşan kişilerle bireylerin dayanışma içine girebilme ihtimalini artırabileceği göz önünde bulundurulduğunda desteklenmesi gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.9. Konut Koşulları ile ilgili hususlar

Mevcut durumda göçmenlerin hayatlarını sürdürebilmeleri için pek çok olanak sağlanmaktadır. Barınılan alanların sıcaklık, yalıtım, güvenlik, elektrik, su, lavabo, banyo ve güvenlik ile ilgili özelliklerinin kişilerin hayat tatmininde belirleyici olduğu anlaşılmaktadır (Özlü-Erkılıç vd., 2015: 208).

4. Yöntem

Konu ile ilgili önceki çalışmalarda panel veri analizinin sıkça kullanıldığı gözlenmektedir. Bunun yanında serbest ya da yarı yapılandırılmış mülakatlarla da araştırmalar gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Ancak, mevcut çalışma için kullanılacak istatistik veriler bulunmadığı için hayat tatmin ölçüğü kullanılarak anket yönteminin kullanılması uygun bulunmuştur.

Faktör	Özellik	f	%
Cinsiyet	Erkek	141	70.9
	Kadın	58	29.1
Kaç yıldır göçmen	2,00	13	6.5
	3,00	40	20.1
	4,00	67	33.7
	5,00	67	33.7
	6,00	5	2.5
	Veri kaybı	7	3.5
	Yaş	14-28	51
29-35		57	28.6
36-44		38	19.1
45-70		53	26.6
Gelir	Yok	89	44.7
	Var	107	53.8
	Veri kaybı	3	1.5
	Toplam	199	100.0

Anket, Kahramanmaraş İl Göç İdaresi'nin desteği ile Kahramanmaraş çadırkentte 199 kişiye uygulanmış ve demografik dağılım Tablo 1'de gösterilmiştir. Buna göre erkeklerin daha çok katılım gösterdikleri gözlenmiştir. Bunun yanında en çok 4 ya da 5 yıldır göçmen olanların katılım sağladıkları tespit edilmiştir. Yaşa göre dağılımın ise homojene yakın olduğu gözlenmektedir. Son olarak da ankete katılanların kimisinin aylık gelir belirttikleri, kimisinin ise belirtmedikleri tespit edilmiştir. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları incelendiğinde verinin parametrik özellikler göstermediği anlaşılmıştır. Bu nedenle de Kruskal Wallis Testi ile demografik özellikler bağlamında istatistik olarak anlamlı farklılıkların olup olmadığı test edilmiştir.

Tablo 2. Kaç yıldır göçmen olduklarına göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	SağlıkOrt	İşOrt	FinansOrt	EğlenceOrt	EvİlişOrt	ÇocukOrt	KişİOrt	ArAkrOrt	KonutOrt
KiKare	6,101	5,753	7,504	9,918	12,056	9,639	8,558	7,948	9,725
Df	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Anlamlılık	,192	,218	,112	,042	,017	,047	,073	,093	,045

İlk olarak kaç yıldır göçmen oldukları ile ilgili bir test gerçekleştirilmiştir. Buna göre en çok 4 ya da 5 yıldır göçmen olanların eğlence ile ilgili önermelerden memnun olduklarını göstermektedir. Bu da savaşın izlerini yavaş yavaş sildiklerini göstermektedir. Yaşa ve cinsiyete göre bakıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 3. Gelire göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	SağlıkOrt	İşOrt	FinansOrt	EğlenceOrt	EvliOrt	ÇocukOrt	KişİOrt	ArAkrOrt	KonutOrt
KiKare	,081	,058	,703	22,044	,697	3,718	17,378	14,222	3,488
Df	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Anlamlılık	,777	,810	,402	,000	,404	,054	,000	,000	,062

Gelire göre incelendiklerinde geliri olmayanların eğlence, kişisel ihtiyaçlar ve arkadaş ve akraba ilişkileri konusunda daha memnuniyetsiz oldukları gözlenmiştir. Bu analizden sonra keşif amaçlı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinin yanında tanımsal istatistikler ve güvenilirlik sonuçları da incelenmiş ve sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Faktör Analizi, Tanımsal İstatistikler ve Güvenirlik Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
sağlık1					,610				
sağlık2					,873				
sağlık3					,776				
sağlık4					,815				
sağlık5					,824				
İş1	,853								
İş2	,788								
İş3	,697								
İş4	,784								
İş5	,827								
Finans1	,832								
Finans2	,825								
Finans3	,833								
Finans4	,781								
Finans5	,648								
Eğlence1									,788
Eğlence2			,703						
Eğlence3			,683						
Eğlence4			,763						
Eğlence5			,778						
Evlilik1			,642						
Evlilik2								,588	
Evlilik3								,689	
Evlilik4								,738	
Evlilik5								,656	
Çocuk1				,784					
Çocuk2				,785					
Çocuk3				,845					
Çocuk4				,692					
Çocuk5				,763					
Kişisel1						,628			
Kişisel2						,677			
Kişisel3						,827			
Kişisel4						,776			
Kişisel5						,842			
ArAkr1									
ArAkr2			,585						
ArAkr3							,865		
ArAkr4							,685		
ArAkr5							,729		
Konut1		,859							
Konut2		,897							
Konut3		,864							
Konut4		,911							
Konut5		,889							
Varyans	15.989	11.263	10.292	8.982	8.478	7.959	6.946	5.562	3.497
Kümülatif %	78.968								

KMO testi	0,747								
	SağlıkOrt	İşOrt	FinansOrt	EğlenceOrt	EvlişOrt	ÇocukOrt	KişiOrt	ArAkrOrt	KonutOrt
Art. Ort.	3,5365	2,7097	2,0514	3,0830	3,406	3,3034	2,8872	3,1145	3,732
Std. Sapma	,89225	,99500	1,1194	1,0418	,8933	,84588	,96917	,95739	1,201
Cronbachα	.890	.934	.955	.945	.802	.893	.909	.897	.977

Faktör analizinden elde edilen sonuçlar incelendiğinde iş ve finans ile ilgili önermeler haricinde diğer kısımlarla ilgili ölçmeyi hedefleyen önermelerin çoğunun aynı faktör altında listelendiği gözlenmektedir. Elde edilen kümülatif varyans %78,968 olarak tespit edilmiştir. Bu da anketin kapsam geçerliği olduğunu göstermektedir. Ayrıca KMO Bartlett Testi sonucu incelendiğinde 0,747 olduğu görülmektedir. Bu da örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için yeterli olduğunu gösterir. Faktörlerle ilgili önermelerin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları üzerinden yapılan değerlendirme ile tanımsal istatistikler bakımından anket uygulanan göçmenlerin genelde hayatlarından memnun olduklarını göstermektedir. Güvenirlilik ile ilgili yapılan ölçümlerde ise Cronbach α değerlerinin kabul edilebilir eşğin üstünde olduğunu göstermektedir.

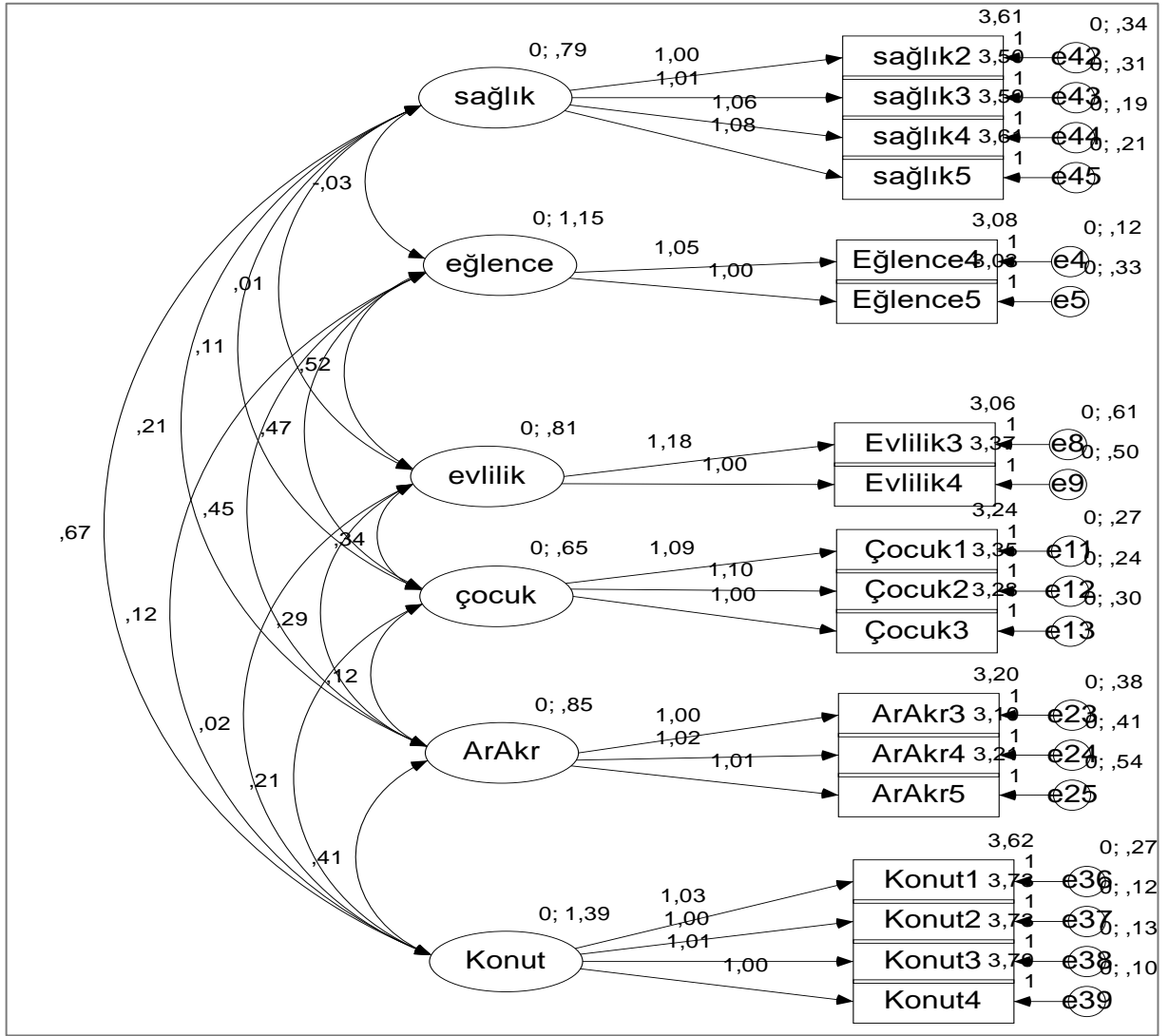
Faktörler arasındaki ilişkilerin belirlenebilmesi için korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Veriler parametrik olmadığı için Spearman korelasyonu tercih edilmiştir.

Tablo 5. Değişkenler arası korelasyonlar

	SağlıkOrt	İşOrt	FinansOrt	EğlenceOrt	EvlişOrt	ÇocukOrt	KişiOrt	ArAkrOrt
İşOrt	-,031							
FinansOrt	-,423**	,730**						
EğlenceOrt	,064	,453**	,339**					
EvlişOrt	,118	,447**	,226**	,491**				
ÇocukOrt	,101	,468**	,314**	,545**	,467**			
KişiOrt	,253**	,319**	,142	,575**	,496**	,585**		
ArAkrOrt	,270**	,216**	-,076	,527**	,404**	,221**	,495**	
KonutOrt	,584**	-,239**	-,597**	,148*	,167*	,156*	,205**	,389**

SağlıkOrt = Sağlıkla ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; İşOrt = İşle ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; FinansOrt = Finansmanla ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; EğlenceOrt = Eğlence ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; EvlişOrt = Evlilik ve gönül ilişkileri ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; ÇocukOrt = Çocuklarla ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; KişiOrt = Kişisel ihtiyaçlarla ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; ArAkrOrt = Arkadaş ve akrabalarla ilgili önermelerin aritmetik ortalaması; KonutOrt = Konutla ilgili önermelerin aritmetik ortalaması. **. Korelasyon $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı; *. Korelasyon $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı

İlişkilerin incelenmesi ile iş ve finansmanla ilgili durumların diğer faktörlerle ilgili elde edilmiş sonuçları olumsuz etkilediği gözlenmektedir. Bunun yanında aile, arkadaşlık ve akrabalarla ilişkilerin devam ettirilmesinin kişisel boyutlarla olumlu bir şekilde ilişki kurulabilmesine imkân tanımaktadır. Ancak kimi önermelerin faktör analizinde diğer faktörlerin altında listelenmiş olduğu görüldüğü için anketin ayrışım ve benzeşim geçerliği ile ilgili kaygıları giderebilmek için doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Bu analiz neticesinde elde edilen sonuçlar kabul edilebilir eşğin içinde değerlendirilebilmesi için kimi önermelerin modelden çıkarılması sağlanmıştır. Şekil 1’de test edildiği şekliyle verinin modele uyum sağladığı gözlenmektedir (CMIN/DF=2,638; NFI=,903; RFI=,862; IFI=,938; TLI=,910; CFI=,937 ve RMSEA=,091). Bu sonuçlardan elde edilen veriler ışığında ayrışım ve benzeşim geçerliği Tablo 6’da gösterildiği şekilde ölçülmüştür.

Tablo 6. Geçerlik İle İlgili İstatistikler			
	CR	AVE	MSV
sağlık	0.923	0.857	0.371
eğlence	0.919	0.851	0.295
evlilik	0.778	0.637	0.297
çocuk	0.891	0.732	0.295
ArAkr	0.857	0.666	0.199
finans	0.962	0.863	0.567

İş	0.916	0.785	0.567
Konut	0.974	0.905	0.371

Buradan elde edilen sonuçlar ışığında CR ve AVE değerlerinin kabul edilebilir eşik üstünde olduğu ve MSV'nin tüm faktörler için AVE'den düşük olduğu görülmektedir. Böylece modelden elde edilen verilerin ayrışım ve benzeşim geçerliliği olduğu görülmektedir.

5. Sonuç, Kısıt ve Öneriler

İnsanoğlu Dünya'ya geldiği günden itibaren farklı toplumsal gelişmelere maruz kalmıştır. Bunun bir sonucu olarak tüm Dünya'da göç hareketlerinin olduğu görülmektedir. Ülkelerindeki iç karışıklıklar yüzünden ülkemize gelmek zorunda kalan Suriyeli göçmenler de bunun bir parçasıdır. Çalışmada Suriyeli göçmenlerin algılarından hareketle hayattan tatmin düzeylerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak detaylı bir yazın taraması gerçekleştirilmiştir. Yazından elde edilen bulgular ışığında Hayat Tatmin Ölçeği'nin Kahramanmaraş'ta ikamet eden göçmenlere Kahramanmaraş İl Göç İdaresi'nin desteği ile uygulanması sağlanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen bulgular yorumlanarak politika geliştiricilerin ve konu ile ilgili araştırma yapacakların kullanabilecekleri bir ölçüt ortaya konulmuştur.

Yazın taramasından elde edilen veriler ışığında değerlendirildiğinde konunun genelde panel veri analizi ile işlendiği gözlenmektedir. Ancak mevcut çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli istatistiki verilerin bulunmaması nedeniyle bu yöntem tercih edilememektedir. Araştırmanın bu kısıtı doğrudan veri toplama yöntemleri tercih edilerek giderilmiş olsa da yabancı yazın ile benzer sonuçlar elde etmek ya da onların sonuçlarını ülkemiz bağlamında kıyaslayabilmek için bu verilerin tutulması gerekmektedir. Böylece gelecekte yapılacak olan çalışmaların bu tür hususları bir arada değerlendirebilmesinin yazına daha büyük katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın bir başka kısıtı ise başka bir dilde oluşturulan anketin Arapça 'ya tercüme edilerek uygulanmış olmasıdır. Bu nedenle ifadelerin tam olarak karşılanıp karşılanmadığının denetlenebilmesi için Arapça 'dan Türkçe 'ye tercümanlar vasıtasıyla tekrar tercüme edilmesi sağlanmış ve ifadelerde bozulma olup olmadığı kontrol edilmiştir.

Mevcut çalışma her ne kadar büyük sayılabilecek bir örnekleme ulaşılmış olsa da, sonuçlarının genellenebilmesi için daha büyük örneklemler ve daha kapsamlı araştırmaların yapılmasının yazına daha büyük katkı sağlayacağı ümit edilmektedir. Buradan yola çıkarak konu ile ilgili araştırma yapacakların daha büyük bir bağlamı tercih etmelerinin daha etkili sonuçlar ortaya çıkarabileceği öngörülmektedir.

Araştırmada her ne kadar genel kabul görmüş bir ölçek tercih edilmiş olsa da, hayat tatmini ile ilgili başka ölçütlerin de dâhil edildiği çalışmaların yapılmasının konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Gelecekte konu ile ilgili araştırma yapacakların bu araştırmanın yazın taraması bölümünde de ifade edilen ölçütleri dikkate almasının yazına daha büyük fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Bütün bu kısıtlarına rağmen Suriye iç savaşından bu yana konu ile ilgili yerli yazında yapılmış olan çalışmalardan biri olması nedeniyle bu araştırmanın gelecekte yapılacak pek çok araştırmaya ışık tutması ümit edilmektedir. Araştırmacılar başka bağlamlarda bu araştırmanın desenini uygulayarak yazına katkı yapabilecektir. Ayrıca elde etmiş oldukları sonuçların kıyaslanmasını sağlayacak bir kıstası da elde etmiş olmaktadır.

Son olarak politika geliştiricilerin anketten elde edilen bulgular ışığında ekonomik hayata entegre olabilmelerini sağlayabilecekleri bir yöntemi uygulayabilecekleri görülmektedir. Ayrıca genel itibarıyla Türkiye'de bulunmaktan ekonomik unsurlar haricinde memnun oldukları da gözlenmektedir. Buradan hareketle yapılan uygulamaların devam ettirilmesi gerektiği de anlaşılmaktadır.

Not: Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde katkıları olan Kahramanmaraş İl Göç İdaresi'ne teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Baranik, L.E. and Eby, L., (2016) "Organizational citizenship behaviors and employee depressed mood, burnout, and satisfaction with health and life: The mediating role of positive affect", *Personnel Review*, Vol. 45 Issue: 4, pp.626-642.
- Barrett, A., Joyce, C. and Maître, B., (2013) "Immigrants and welfare receipt in Ireland", *International Journal of Manpower*, Vol. 34 Issue: 2, pp.142-154.
- Blau, G., Petrucci, T. and McClendon, J., (2013) "Correlates of life satisfaction and unemployment stigma and the impact of length of unemployment on a unique unemployed sample", *Career Development International*, Vol. 18 Issue: 3, pp.257-280.
- Chen, L.H., Chen, M., Ye, Y., Tung, I, Cheng, C. and Tung, S., (2012) "Perceived service quality and life satisfaction: the mediating role of the actor's satisfaction-with-event", *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, Vol. 13 Issue: 4, pp.7-24.
- Frank, B. and Enkawa, T., (2009) "Does economic growth enhance life satisfaction? The case of Germany", *International Journal of Sociology and Social Policy*, Vol. 29 Issue: 7/8, pp.313-329.
- Georgellis, Y., Gregoriou, A., Healy, J. and Tsitsianis, N., (2008) "Unemployment and life satisfaction: a non-linear adaptation process", *International Journal of Manpower*, Vol. 29 Issue: 7, pp.668-680.
- Kacapyr, E., (2008) "Cross-country determinants of satisfaction with life", *International Journal of Social Economics*, Vol. 35 Issue: 6, pp.400-416.
- Kifle, T., Kler, P. and Shankar, S., (2016) "Immigrant job satisfaction: the Australian experience", *International Journal of Manpower*, Vol. 37 Issue: 1, pp.99-114.
- Loewe, N., Araya-Castillo, L., Thieme, C., Batista-Foguet, J.M., (2015) "Self-employment as a moderator between work and life satisfaction", *Academia Revista Latinoamericana de Administración*, Vol. 28 Issue: 2, pp.213-226.
- Nesterko, Y., Friedrich, M., Seidel, N. and Glaesmer, H., (2017) "Health-related quality of life in Jewish immigrants from the former Soviet Union in Germany", *International Journal of Migration, Health and Social Care*, Vol. 13 Issue: 2, pp. 1-29.
- Özdamar, Ö., (2016) "Exposure to air pollution and crime in the neighborhood: Evidence from life satisfaction data in Turkey", *International Journal of Social Economics*, Vol. 43 Issue: 12, pp.1233-1253.
- Özlü-Erkilic, Z., Winkler, D., Popow, C., Zesch, H.E. and Akkaya-Kalaycı, T., (2015) "A comparative study of Turkish-speaking migrants and natives living in Vienna/Austria concerning their life satisfaction – with a particular focus on satisfaction regarding their health", *International Journal of Migration, Health and Social Care*, Vol. 11 Issue: 3, pp.206-217.
- Pacheco, G. and Lange, T., (2010) "Political participation and life satisfaction: a cross-European analysis", *International Journal of Social Economics*, Vol. 37 Issue: 9, pp.686-702.
- Zotti, R., Speziale, N. and Barra, C., (2016) "On the causal effect of religiosity on life satisfaction using a propensity score matching technique", *International Journal of Social Economics*, Vol. 43 Issue: 10, pp.1031-1048.